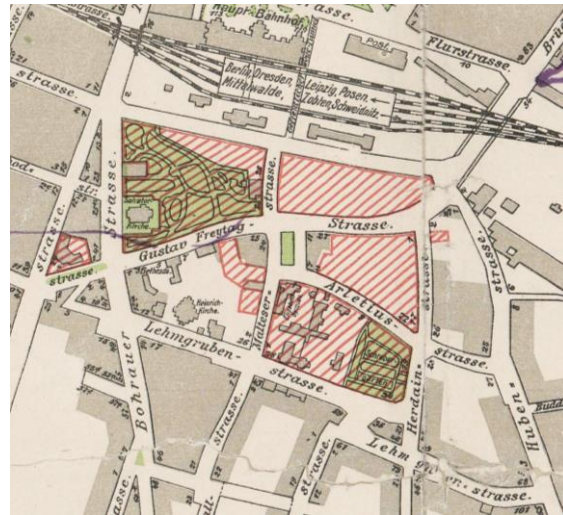

Wokół Elisabetanum. Proces kształtowania założenia urbanistycznego na Polach Stawowych we Wrocławiu na przełomie XIX i XX w.

Nowa siedziba wrocławskiego Gimnazjum zu St. Elisabet została ukończona jesienią 1903 r. u zbiegu ulic Arletius- i Malteserstraße (ul. Jana Władysława Dawida i Joannitów) na dawnych Teichäcker (Polach Stawowych), na Przedmieściu Strzelińskim. Gmach szkoły powstał jako ważna część największego i najbardziej różnorodnego w mieście zespołu gmachów instytucji oświatowych, ale też opieki społecznej, ochrony zdrowia i kultu. W ciągu pół wieku, do I wojny światowej, dzięki inicjatywie i zaangażowaniu magistratu, osób prywatnych, instytucji kościelnych i państwowych, powstały na tym terenie budynki otoczone zielenią parku miejskiego, skweru, przedogródków, szpalerów drzew, ogrodu Szreberowskiego, placów zabaw dla dzieci. Były to siedziby przedszkoli, szkół ludowych, szkoły średniej, gimnazjum, seminarium dla przedszkolank, gmachy opieki społecznej, szpitali dziecięcych i sanatorium, szkoły dla pielęgniarek, administracji kolei oraz kościoły – ewangelicki p.w. Zbawiciela i katolicki św. Henryka. Tym samym, na przełomie XIX i XX w., na południe od Dworca Głównego (1857), ukształtował się centralny ośrodek dzielnicy mieszkaniowej dynamicznie rozbudowującej się na obszarze przyłączonych w roku 1868 do miasta podmiejskich wsi: Glinianki (Lehmgruben), Huby (Huben), Nowa Wieś Komandorska (Neudorf) i Dworek (Höfchen) oraz w 1904 r. – wsi Gaj (Herdain) i Tarnogaj (Dürrgoy).

Architektura budynku dawnego Gimnazjum św. Elżbiety, obecnie siedziby Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, zaprojektowana przez Karla Klimma pod kierunkiem Richarda Plüddemanna, nieustannie budzi podziw użytkowników ze względu na swoje walory estetyczne, funkcjonalne i pedagogiczne. Stylistyka budowli i tematyka jej dekoracji nawiązują do historii Gimnazjum św. Elżbiety jako dawnej szkoły miejskiej w średniowieczu (1293) i najstarszego wrocławskiego gimnazjum w okresie renesansu (1562), do humanistycznych tradycji instytucji krzewiącej wiarę i obyczaj chrześcijański, prowadzącej młodych ludzi „z ciemności ku światłu wiary i nauki”. Światło stało się tematem zarówno architektury, jak i dekoracji tej znaczącej miejskiej inwestycji, co znalazło wyraz w umieszczonej w przedśionku sentencji „Salve lux post tenebras”. Dekoracja ze świata flory i fauny na elewacjach i we wnętrzach gmachu zawierała symbolikę wywodzącą się zarówno z kultury chrześcijańskiej, jak i antycznej. Zbiór o bogatej symbolice tworzą: sowy, lwy, ważka, motyl, rak, delfin, rośliny klimatu śródziemnomorskiego, jak wawrzyn, winorośl, czy figowiec. Wyrzeźbili je wybitni rzeźbiarze Carl Schilling, Richard Schipke pod kierunkiem Christiana Behrensa. Autorem projektu dekoracji malarskich i witraży był profesor Hugo Scheinert.

Gmachy dawnego gimnazjum i otaczających go szkół od ponad stu lat były ośrodkiem kształcącym setki tysięcy uczniów dwóch narodowości - niemieckiej i polskiej, po II wojnie światowej też wiele pokoleń studentów pedagogiki i psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Gmach dawnego Gimnazjum św. Elżbiety przy ul. Dawida. Fot. Agnieszka Gryglewska
 Fragment planu Wrocławia, 1907, za: <https://polska-org.pl>